

Dejte mi čas

Jen málokteré žádosti je tak obtížné vyhovět jako právě této. Nikdo totiž nevládne ani svým vlastním časem – natož časem někoho jiného. Jako částečně učitel jsem, zejména v čase zkoušek, tuto žádost slyšel nespočetněkrát. Jak naivní je to od studenta, a neméně naivní od učitele, který by propadl iluzi, že je schopen mu nějaký čas poskytnout. S časem se to má totiž tak, že při vstupu do tohoto světa byl každému z nás určitý čas, jisté množství času, poskytnut. Vlastně, ani ne tak poskytnut jako *propůjčen*. Na omezenou dobu, totiž na omezený čas. Naše stupně volnosti pak spočívají v tom, že do jisté míry svobodně rozhodujeme o tom, *čím čas nám zapůjčený vyplníme*. Požadavek studenta, aby mu učitel poskytl určitý čas, by měl přesněji znít – *Mistře, dovolu mi, abych ještě pár minut svého času vyplnil přemýšlením o tom, jak co nejdříve odpovédět na otázku Vámi mé osobě položenou*. Požadavek *Dejte mi čas* je věcně nepřesnou zkratkou.

Ani na *rozmyšlenou* nemůže být člověku žádný čas nikým poskytnut. Skutečnost je taková, že si lze vyžádat, aby člověk nebyl po jistou dobu rušen, což by mu mohlo umožnit, že se rozmyslí...

Ačkoliv tedy nikdo nemůže jinému čas dát, může mu jeho čas vzít. Pregnantním příkladem je situace odsouzeného k smrti. Trest za jeho zločin spočívá právě v tom, že si určitá lidská instituce osobuje právo zasáhnout do vztahu mezi lidským jedincem a Stvořitelem – a čas Stvořitelem jedinci propůjčený vezme. Toto násilí je vlastně násilím zasahujícím do výsostného práva Nejvyššího. Dokonce se soudí, že žádná lidská síla není oprávněna k násilí na životě – dokonce ani na vlastním životě ne. Lidská společnost ospravedlňuje své počínání v tomto ohledu poukazem na to, že člověk ke ztrátě života odsuzovaný sám předtím někomu jinému nebo některým jiným život vzal – a čas jim propůjčený neoprávněně ukrátil. Nejsem zastáncem názoru, že trest na hrdle je v každé situaci neoprávněný. Svá práva nemá jenom zločinec – má je i jeho oběť. A také tato práva je soudce povinen hájit – tím, že nedovolí, aby zločin unikl trestu. Třeba hrdelnímu.

V tomto kontextu zvlášť vyniká zrudnost odnímání času politickým vězňům – ať by se jednalo o tresty hrdelní nebo *jenom* o tresty odnětí svobody. O tresty odnětí času, Stvořitelem vězni propůjčeného. Bohužel, lidská společnost je velice málo citlivá při vnímání této zrudnosti – a zločince, nejenom ty na vysokých politických postech, ale i jejich poslušné loutky v soudcovských talárech, přiměřeně netrestá. Myslím, že tady má své plné oprávnění zásada *oko za oko, zub za zub*. Tomu, kdo rozhodl o neoprávněném odnětí svobodného času v takovém či onakém množství, stejné množství svobodného času budiž odhato. Třeba na stovky či tisíce let. Není totiž většího zločinu, který by mohl být na člověku člověkem spáchán. Vůbec by se návratem ke kořenům při rozhodování o lidské vině a nevině mohlo mnohé ozdravět. Myslím, že už jsme zabředli příliš hluboko do bahna advokátského mudrování, filištinství a šustění papírem na stránkách zákoníků. Chce to zjednodušení – rázné a nesmlouvavé, opřené o zásady systémového inženýrství místo o hradby papírových zákoníků. Spoustu rozhodování o jednotlivých případech by mohly převzít počítače. Jejich software by ovšem nesměli připravovat právníci; nastoupit by museli analytici a inženýři.

Neodpovědné zlodějství v dimenzi času se na lidech páše i v každodenním životě. Vypadá to docela nenápadně, ale děje se to. Procházel jsem nedávno halou finančního úřadu, *berňáku*. Vedle recepčního pultu stál stůl – s deskou o nemalé ploše – nějaké dva metry čtvereční. Ta plocha byla plná knih, úhledně vyrovnaných. Odhadem několik desítek titulů. Snad všechny se zabývaly nějakou stránkou výpočtu a placení *berně*. Totiž daně – z příjmu, majetku, z dědictví, z převodu majetku odněkud někam. Napadlo mne při tom pohledu, že pokrok lidské společnosti není záležitost jednoznačná. Jestliže se předpokládá, že tyhle haldy by mohl lidský rozum sežvýkat a hlavně strávit – *je něco shnilého ve státě českém*.

prof. RNDr. Stanislav Komenda, DrSc.

Oddělení biometrie LF UP

Hněvotínská 3, 775 15 Olomouc

e-mail: komenda@tunw.upol.cz